

**Sabeh El Leil proti Francii [velký senát] – č. 34869/05**  
Rozsudek ze dne 29. 6. 2011 [velký senát]

**Článek 6**

**Článek 6-1**

**Přístup k soudu**

Jurisdikční imunita brání zaměstnanci zahraničního velvyslanectví, který je cizím státním příslušníkem, napadnout propuštění: *článek 6 se použije; porušení*

*Skutkový stav* – Stěžovatel je francouzský občan. V srpnu 1980 byl přijat na dobu neurčitou jako účetní na Kuvajtské velvyslanectví v Paříži. V roce 1985 byl povýšen na hlavního účetního. V březnu 2000 velvyslanectví jeho smlouvu z ekonomických důvodů ukončilo. Stěžovatel se odvolal k Pracovnímu soudu v Paříži, který dospěl k závěru, že k propuštění došlo bez skutečných a závažných důvodů a nařídil kuvajtské vládě, aby zaměstnanci vyplatila různé částky jako náhradu a odškodné. Stěžovatel s přiznanými částkami nesouhlasil a odvolal se. Pařížský odvolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a dospěl k závěru, že vzhledem k úrovni své odpovědnosti a charakteru veškerých svých pracovních povinností se stěžovatel podílel na výkonu státní moci Státu Kuvajt prostřednictvím jeho diplomatického zastoupení ve Francii. Jeho nároky vůči Kuvajtu tak byly nepřípustné, neboť cizí státy požívají jurisdikční imunity. Kasační soud stěžovatelovo dovolání zamítl.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1: (a) *Přijatelnost* – vyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy: Stěžovatel ve svém dovolání napadl závěry odvolacího soudu týkající se přesného obsahu jeho pracovních povinností. Popřel, že by tyto povinnosti vykonával autonomně v zájmu státní diplomatické služby anebo že by se podílel na výkonu státní moci jménem Státu Kuvajt. Zpochybnil také použití pravidla jurisdikční imunity na svůj případ. Za těchto okolností bylo možno konstatovat, že námitka předložená Soudu byla v podstatě vznesena před vnitrostátními soudy.

*Závěr*: předběžná námitka zamítnuta (jednomyslně).

(b) *Použitelnost* – Soud poznamenal, že podle jeho rozsudku ve věci *Vilho Eskelinen a ostatní\** musí být k tomu, aby se žalovaný stát mohl před Soudem dovolat stěžovatelova postavení coby státního zaměstnance a vyloučit tak ochranu zakotvenou v článku 6, splněny dvě podmínky. Zaprvé, stát musí ve svém vnitrostátním právu pro danou funkci nebo kategorii zaměstnanců výslovně vyloučit přístup k soudu. Zadruhé, vyloučení musí být opodstatněné objektivními důvody státního zájmu. V projednávaném případě však pracovní povinnosti stěžovatele samy o sobě nemohly zdůvodnit omezení přístupu k soudu na z objektivních důvodů státního zájmu. Stěžovatelova žaloba podaná k francouzským soudům se navíc týkala náhrady za propuštění bez skutečné a závažné příčiny. Jeho spor se tedy týkal občanských práv a článek 6 odst. 1 byl tudíž použitelný.

*Závěr*: Článek 6 odst. 1 se použije (jednomyslně).

(c) *Odůvodněnost* – Tak jako je právo na přístup k soudu inherentní součástí záruky spravedlivého řízení ve smyslu článku 6 odst. 1, tak i na některá omezení přístupu je nutné nahlížet jako na inherentní, například společenstvím národů obecně akceptované omezení, jež

souvisí se státní imunitou. Ovšem v případech, kdy byl uplatněn pravidla jurisdikční imunity státu omezen výkon práva na přístup k soudu, musel Soud zjistit, zda okolnosti případu podobné omezení ospravedlňovaly.

V projednávané věci sledovala omezení práva na přístup k soudu legitimní cíl definovaný v rozsudku ve věci *Cudak*\*\*. Soud tudíž přistoupil k posouzení otázky, zda napadené omezení stěžovatelova práva bylo přiměřené sledovanému cíli. V této souvislosti bylo nezbytné vzít v potaz Úmluvu OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku z roku 2004, která v článku 11 stanoví zásadu, že pravidlo imunity se nevztahuje na pracovní smlouvy mezi státem a pracovníky jeho diplomatického zastoupení v zahraničí, s výjimkou situací v tomto článku taxativně vyjmenovaných. Stěžovatel, který nebyl diplomatickým ani konzulárním zástupcem Kuvajtu ani jeho občanem, mezi výjimky vyjmenované v článku 11 této úmluvy nespadal. Od svého nástupu až do propuštění kuvajtským velvyslanectvím vykonával činnosti účetního a posléze hlavního účetního. Jeho úkoly jako vedoucího účtárny velvyslanectví byly uvedeny v oficiálním sdělení, které se o žádných dalších úkolech v rámci účtárny či mimo ně nezmiňovalo. Stejně tak v potvrzení o zaměstnání z ledna 2000 byla jeho funkce uvedena jen jako vedoucí účtárny. Jedinou jeho další činností bylo neoficiální zastupování zaměstnanců. Vnitrostátní soudy ani vláda neprokázaly, jak by jeho povinnosti mohly být objektivně spojeny se svrchovanými zájmy Státu Kuvajt. Odvolací soud pouze poukázal na existenci „dalších povinností“, aniž by své rozhodnutí odůvodnil vysvětlením, na základě čeho – zda dokumentů či poskytnutých informací – k tomuto závěru dospěl. Kasační soud ke svému rozhodnutí žádné obsáhlejší odůvodnění nepřipojil. Omezil se na zkoumání věci jen v kontextu předběžného řízení o přijatelnosti dovolání – tedy řízení, které umožňuje jen velmi omezené právní posouzení merita dovolání. Odvolací i kasační soud navíc nevzaly v úvahu článek 11 Úmluvy z roku 2004, zejména výjimky v něm vyjmenované, které musejí být vykládány restriktivně. Lze uzavřít, že tím, že francouzské soudy v projednávané věci přisvědčily námitce státní imunity a zamítly stěžovatelovu žalobu bez uvedení dostatečných a relevantních důvodů navzdory příslušným ustanovením mezinárodního práva, nezachovaly rozumný vztah přiměřenosti. Zasáhly tak do samé podstaty stěžovatelova práva na přístup k soudu.

*Závěr:* porušení (jednomyslně).

\* *Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku* [velký senát], č. 63235/00, 19. dubna 2007.

\*\* *Cudak proti Litvě* [velký senát], č. 15869/02, 23. března 2010.

## ***Saccoccia proti Rakousku – č. 69917/01***

Rozhodnutí ze dne 5. 7. 2007 [I. sekce]

### **Článek 6**

#### **Článek 6-1**

#### **Občanská práva nebo závazky**

Výkon příkazu k propadnutí majetku vydaného zahraničním soudem: *článek 6 se použije (občanská část)*

*Skutkový stav* – Stěžovatel, občan Spojených států amerických, byl v roce 1993 soudem ve Spojených státech usvědčen z praní špinavých peněz ve velkém rozsahu. V roce 1997 vydal americký soud příkaz k propadnutí jeho majetku a zaslal žádost o právní pomoc za účelem výkonu příkazu v Rakousku. V roce 1998 nařídil vídeňský Krajský trestní soud předběžným opatřením konfiskaci majetku stěžovatele v přibližné výši 5,8 milionů eur. Stěžovatel se proti tomuto opatření neúspěšně odvolal. V roce 2000 vídeňský Krajský trestní soud bez jednání rozhodl o propadnutí jeho majetku. Vídeňský odvolací soud v neveřejném zasedání zamítl stěžovatelovo odvolání.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1: (a) *Použitelnost – občanská část*: Pravomocný příkaz k propadnutí majetku vydaný soudem Spojených států v sobě zahrnoval rozhodnutí o stěžovatelových právech nebo závazcích. Stěžovatel a rakouské úřady mezi sebou vedli spor o to, zda byly splněny podmínky pro výkon tohoto příkazu v Rakousku či nikoli. Výsledek sporu byl rozhodující pro to, zda bude stěžovatel moci vykonávat svá práva k předmětnému majetku či nikoli. Právě prostřednictvím rozhodnutí rakouských orgánů nabyt příkaz k propadnutí majetku účinnosti a stěžovatel byl s konečnou platností tohoto majetku zbaven. Článek 6 odst. 1 byl proto ve své občanské části použitelný na řízení před rakouskými soudy.

(b) *Soulad – stížnost přijatelná* (absence jednání v řízení o výkonu příkazu amerického soudu k propadnutí majetku v Rakousku).

(c) *Ve zbytku nepřijatelná* (spravedlivost řízení) – Soud dospěl mimo jiné k závěru, že než rakouské soudy povolily výkon příkazu, náležitě se přesvědčily o tom, že příkaz k propadnutí majetku nebyl výsledkem zjevného odepření spravedlnosti. Soud nebyl povolán k tomu, aby abstraktně rozhodoval, jaká úroveň soudního přezkumu je z hlediska Úmluvy zapotřebí, neboť vnitrostátní právo tak jako tak vyžadovalo, aby si rakouské soudy ověřily, že vykonávané rozhodnutí bylo vydáno v řízení, jež bylo v souladu se zásadami článku 6 Úmluvy: *stížnost zjevně neopodstatněná*.

## **Scordino proti Itálii (č. 1) [velký senát] – č. 36813/97**

Rozsudek ze dne 29. 3. 2006 [velký senát]

### **Článek 6**

#### **Občanskoprávní řízení**

#### **Článek 6-1**

#### **Přiměřená lhůta**

Nedostatečná výše a opožděná úhrada částek přiznaných v rámci kompenzačního prostředku nápravy obětem nepřiměřené délky řízení: *porušení*

#### **Spravedlivé řízení**

Nedostatečná výše náhrady za vyvlastnění v důsledku retroaktivity zákona: *porušení*

*Skutkový stav* – Stěžovatelé v roce 1992 zdědili pozemek, který byl v březnu 1983 vyvlastněn pro účely bytové výstavby. Prohlásili, že mají v úmyslu pokračovat v řízení, které dne 25. května 1990 zahájil zůstavitel, a rozporovali výši náhrady za vyvlastnění. Vzhledem k nabytí účinnosti zákona č. 359 z roku 1992, který zavedl nová kritéria pro výpočet náhrady za vyvlastnění stavebních pozemků, odvolací soud uložil soudnímu znalci za úkol určit výši náhrady podle kritérií stanovených novým zákonem. Znalec ocenil tržní hodnotu půdy k datu vyvlastnění na 165 755 italských lir za metr čtvereční a náhradu, která měla být vyplacena podle zákona z roku 1992, vyčíslil na 82 890 lir za metr čtvereční. Rozsudkem ze dne 17. července 1996 proto odvolací soud přiznal stěžovatelům náhradu za vyvlastnění stanovenou na základě závěrů znalce. Rozsudkem uloženým v soudní kanceláři dne 7. prosince 1998 Kasační soud potvrdil rozsudek odvolacího soudu. Dne 18. dubna 2002 se stěžovatelé na základě „Pintova zákona“ ze dne 24. března 2001 obrátili na odvolací soud a žádali náhradu škody za délku řízení, jehož byli účastníky. V rozsudku ze dne 1. července 2002 uloženém v soudní kanceláři dne 27. července 2002 odvolací soud konstatoval, že délka řízení byla nepřiměřená. Nařídil Ministerstvu spravedlnosti, aby stěžovatelům zaplatilo celkovou částku ve výši 2 450 eur jako náhradu za nemajetkovou újmu a náklady řízení rozdělil mezi účastníky.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1: a) *Spravedlivost řízení* – Před účinností zákona z roku 1992 stanovily právní předpisy použitelné na projednávanou věc náhradu do výše plné tržní hodnoty nemovitosti. Následkem použití zákona z roku 1992 se náhrada náležící stěžovatelům významně snížila. Vláda neprokázala, že by jí namítané faktory – otázky státního rozpočtu a záměr zákonodárce realizovat politický program – představovaly „zjevný a přesvědčivý obecný zájem“ nezbytný pro ospravedlnění retroaktivity zákona.

*Závěr*: porušení (jednomyslně).

b) *Délka* – Soud hodlal znovu potvrdit zásadu, že spravedlnost musí být vykonávána bez průtahů, které by mohly ohrozit její účinnost a důvěryhodnost. Postavení Itálie se v tomto ohledu po zavedení řízení podle Pintova zákona nezměnilo natolik, aby tím byl zpochybněn závěr, že takové množství případů porušení představuje praxi neslučitelnou s Úmluvou. Je pravdou, že v těchto devíti případech italské soudy konstatovaly překročení přiměřené délky

řízení. Nicméně skutečnost, že řízení podle Pintova zákona z celkového pohledu nezbavilo stěžovatele jejich postavení „obětí“, představovala ve vztahu k porušení 6 odst. 1 z důvodu překročení přiměřené lhůty přitěžující okolnost. Soud proto dospěl k závěru, že v těchto devíti případech byla délka řízení nepřiměřená a nerespektovala požadavek „přiměřené lhůty“.

*Závěr:* porušení (jednomyslně).

## **Stanev proti Bulharsku [velký senát] – č. 36760/06**

Rozsudek ze dne 17. 1. 2012 [velký senát]

### **Článek 6**

#### **Článek 6-1**

#### **Přístup k soudu**

Absence přímého přístupu k soudu pro osobu, která usiluje o navrácení svéprávnosti:  
*porušení*

*Skutkový stav* – Stěžovatel byl v roce 2000 na žádost dvou svých příbuzných prohlášen soudem za částečně nesvéprávného, neboť trpěl schizofrenií. V roce 2002 byl stěžovateli proti jeho vůli ustanoven opatrovník a stěžovatel byl umístěn do domova sociální péče pro osoby trpící duševní poruchou, který se nacházel poblíž vesnice v odlehlé horské oblasti. Po oficiálních návštěvách v letech 2003 a 2004 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání konstatoval, že podmínky domova je možno označit za nelidské a ponižující zacházení. V letech 2004 a 2005 stěžovatel prostřednictvím svého právního zástupce požádal státního zástupce a starostu o zahájení řízení o zrušení svého částečného opatrovnictví, avšak jeho žádosti byly zamítnuty. Rovněž jeho opatrovník odmítal tento krok učinit. Byl přesvědčen, že v domově sociální péče se stěžovateli bude žít nejlépe, neboť k samostatnému životu neměl prostředky. V roce 2006 byl stěžovatel z iniciativy svého právního zástupce vyšetřen nezávislým psychiatrem, který dospěl k závěru, že diagnóza schizofrenie byla nepřesná, avšak stěžovatel má sklon k nadměrnému požívání alkoholu, přičemž příznaky obou diagnóz mohou být snadno zaměněny. Dále konstatoval, že stěžovatel je schopen se znovu začlenit do společnosti a že pobyt v domově sociální péče má velmi negativní vliv na jeho zdravotní stav.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1: Stěžovatel neměl možnost požádat o navrácení svéprávnosti jinak než prostřednictvím svého opatrovníka nebo některé z osob uvedených v § 277 občanského soudního řádu. Vnitrostátní právo nerozlišovalo mezi osobami plně a částečně zbavenými svéprávnosti a neupravovalo žádnou možnost automatického pravidelného přezkumu, zda stále trvají důvody pro ustanovení opatrovníka. V případě stěžovatele bylo navíc toto opatření časově neomezené. Právo na přístup k soudu sice není absolutní a omezení procesních práv jednotlivce mohou být opodstatněná i v případě, že se jedná o osobu zbavenou svéprávnosti jen částečně, nicméně právo požádat soud o přezkoumání rozhodnutí o nesvéprávnosti je pro takovou osobu jedním z nejdůležitějších práv. Je proto logické, že osoby omezené na svéprávnosti by měly v tomto směru mít zásadně možnost přímého přístupu k soudu. Státy však mají možnost dle svého uvážení stanovit, jakým způsobem má být tento přístup realizován. Zároveň by nebylo neslučitelné s článkem 6, pokud by vnitrostátní legislativa stanovila v této oblasti určitá omezení přístupu k soudu mající za cíl zajistit, aby soudy nebyly přetíženy neúměrným množstvím zjevně nedůvodných žádostí. Zdálo se však zřejmé, že tento problém je možné řešit jinými, méně restriktivními prostředky, než je automatické odepření přímého přístupu, například omezením četnosti těchto žádostí anebo zavedením systému předběžného posouzení jejich přípustnosti na základě spisu. Navíc se v současné době i na evropské úrovni prosazuje trend umožnit lidem zbaveným svéprávnosti přímý přístup k soudu, aby mohli požádat o její navrácení. Také mezinárodní instrumenty o ochraně osob s duševními poruchami kladou stále větší důraz na řešení, kdy je těmto osobám v co nejširší míře ponechána právní autonomie. Článek 6 odst. 1 je nutné vykládat tak, že garantuje zásadu, podle níž každý, kdo byl prohlášen za

částečně nesvéprávného, jako tomu bylo v případě stěžovatele, má možnost přímého přístupu k soudu za účelem navrácení svéprávnosti. Příslušné bulharské právní předpisy tento přímý přístup nezaručovaly s dostatečnou mírou jistoty.

*Závěr:* porušení (jednomyslně).

***Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku [velký senát] – č. 63235/00***  
Rozsudek ze dne 19. 4. 2007 [velký senát]

**Článek 6**

**Článek 6-1**

**Občanská práva nebo závazky**

Spor týkající se práva příslušníků policie na zvláštní příplatek: *článek 6 se použije*

*Skutkový stav* – Původní stěžovatelé pracovali pro okresní policejní orgán, pět z nich jako policisté a jedna jako policejní asistentka. Na základě kolektivní smlouvy z roku 1986 měli nárok na zvláštní příplatek za práci v odlehlé oblasti. Když byl tento příplatek v roce 1988 zrušen, každému z nich bylo přiznáno platové navýšení k dorovnání vzniklého rozdílu. Poté, co byli stěžovatelé v roce 1990 převeleni na jinou, ještě vzdálenější služebnu, jim byl tento osobní příplatek odebrán. Tvrdili však, že jim policejní velitelství provincie přislíbilo náhradu. V roce 1991 Ministerstvo financí zamítlo žádost o povolení vyplácet každému stěžovateli měsíční příplatek 500–700 finských marek (84–118 eur). Stěžovatelé následně podali žalobu o náhradu škody, která byla zamítnuta. Podali odvolání a žádali o ústní jednání, aby mohli mimo jiné prokázat, že jim náhrada byla přislíbena. Jejich odvolání bylo zamítnuto s odůvodněním, že v daném časovém období mohlo náhradu schválit pouze Ministerstvo financí (nikoli policejní velitelství provincie). Soud také konstatoval, že ani v jiných podobných nebyly žádné takové náhrady přiznány. Stěžovatelé se znovu odvolali, žádali o ústní jednání a trvali na tom, že jiným zaměstnancům policie byly za podobných okolností příplatky přiznány. V roce 2000 dospěl Nejvyšší správní soud k názoru, že stěžovatelé nemají ze zákona žádné právo na individuální dorovnání platu a že ústní jednání není nutné, neboť údajný slib policejního velitelství provincie nemá na danou věc žádný vliv.

V roce 2006 senát Soudu postoupil věc velkému senátu.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1: (a) *Použitelnost* – Vláda zpochybňovala použitelnost článku 6 ze dvou důvodů. Zaprvé, stěžovatelé neměli na platové dorovnání žádné „právo“. Zadruhé, podle judikatury Soudu jsou spory týkající se služebních podmínek státních zaměstnanců (včetně policistů) a jiného personálu pracujícího v administrativě policie z působnosti článku 6 vyňaty. Ve vztahu k prvnímu bodu Soudu konstatoval, že stěžovatelé mohli tvrdit, že mají hájitelné právo, a proto v tomto ohledu překážka použitelnosti článku 6 neexistovala. Pokud šlo o druhý bod, Soud připomněl, že v zájmu odstranění právní nejistoty ve svém rozsudku *Pellegrin proti Francii* z roku 1999 zavedl funkční kritérium založené na povaze zaměstnancových povinností a odpovědnosti. Rozhodl, že z působnosti článku 6 odst. 1 jsou vyloučeny pouze spory týkající se státních zaměstnanců, jejichž povinnosti jsou typické pro specifickou činnost v rámci státní služby, a v rozsahu, v němž tito stěžovatelé vystupují jako nositelé veřejné moci odpovědní za ochranu obecných zájmů státu nebo jiných orgánů veřejné moci. Typickým příkladem takové činnosti jsou ozbrojené síly a policie.

Projednávaný případ nicméně ukázal, že uplatnění funkčního kritéria samo o sobě může vést k anomálním výsledkům. Stěžovatelé byli v rozhodné době zaměstnanci Ministerstva vnitra. Pět z nich vykonávalo funkci policisty, která zahrnovala přímou účast na výkonu pravomocí propůjčených veřejným právem a plnění povinností určených k ochraně obecných zájmů státu. Funkce policejní asistentky byla čistě administrativní, bez jakékoli pravomoci



rozhodovat či jinak přímo nebo nepřímou vykonávat veřejnou moc. Její funkce se nijak nelišily od povinností kterékoli jiné sekretářky zaměstnané ve veřejném či soukromém sektoru. Při striktním uplatnění přístupu z věci *Pellegrin* by se zdálo, že právě tato stěžovatelka bude moci využít záruky článku 6 odst. 1, zatímco stěžovatelé – policisté bezpochyby nikoli. Tím by ovšem byla naprosto pominuta skutečnost, že podstata sporu byla u všech stěžovatelů totožná.

Soud zhodnotil výsledky uplatňování funkčního kritéria zavedeného ve věci *Pellegrin* a dospěl k závěru, že toto kritérium nezjednodušilo analýzu použitelnosti článku 6 v řízeních, jejichž účastníkem je státní zaměstnanec, ani v této oblasti nepřineslo vyšší míru jistoty. Ve světle předchozí judikatury by věc *Pellegrin* měla být chápána jako první ústupek z předchozí zásady, že článek 6 se na státní službu nevztahuje. Tato zásada odráží základní premisu, podle níž jsou někteří státní zaměstnanci z povahy své funkce vázáni vůči svému zaměstnavateli zvláštním poutem důvěry a loajality. Z případů, jež byly od té doby posuzovány, vyplynulo, že v celé řadě smluvních států je státním zaměstnancům přístup k soudu umožněn, takže mohou podávat žaloby ohledně platů či přídavků a dokonce i v souvislosti s propuštěním či přijetím na podobném základě jako zaměstnanci v soukromém sektoru. Za této situace neexistoval z hlediska vnitrostátního systému patrný žádný rozpor mezi životně důležitými zájmy státu a právem jednotlivce na ochranu.

Soud se proto rozhodl zaujmout v této oblasti jiný přístup, podle něhož má-li dotčený stát v úmyslu odvolat se na stěžovatelovo postavení státního zaměstnance a vyloučit jej tak z působnosti článku 6, musí být splněny dvě podmínky. Zaprvé, vnitrostátní právo daného státu musí pro danou funkci nebo kategorii zaměstnanců výslovně vyloučit přístup k soudu. Zadruhé, toto vyloučení musí být opodstatněné objektivními důvody státního zájmu. Samotná skutečnost, že stěžovatel pracuje v sektoru nebo v útvaru, který se podílí na výkonu pravomoci propůjčené veřejným právem, není sama o sobě rozhodující. Má-li být vyloučení opodstatněné, státu nestačí prokázat, že dotčený státní zaměstnanec se podílí na výkonu veřejné moci anebo že mezi ním a státem jako zaměstnavatelem existuje „zvláštní pouto důvěry a loajality“. Stát bude muset rovněž prokázat, že předmět daného sporu souvisel s výkonem státní moci anebo zpochybnil výše uvedené zvláštní pouto. Z toho vyplývá, že u běžných pracovních sporů, jako jsou například spory o mzdy, příplatky nebo podobné nároky, v zásadě neexistuje opodstatnění pro jejich vyloučení ze záruk článku 6 z důvodu zvláštní povahy vztahu mezi konkrétním státním zaměstnancem a dotčeným státem. Prakticky tedy bude platit domněnka použitelnosti článku 6. Bude na žalované vládě, aby prokázala, že zaprvé, státní zaměstnanec nemá podle vnitrostátního práva přístup k soudu, a zadruhé, že vyloučení tohoto zaměstnance z práv zaručených článkem 6 je opodstatněné. V Soudem posuzovaném případě nebylo sporu o tom, že všichni stěžovatelé měli podle vnitrostátního zákona přístup k soudu.

*Závěr:* Článek 6 odst. 1 se použije (dvanáct hlasů proti pěti).

(b) *Odůvodněnost – i) Přiměřená lhůta:* Posuzované období pro účely rozhodnutí, zda byl splněn požadavek přiměřené lhůty, začalo běžet v březnu 1993 dnem, kdy stěžovatelé podali žádost ke krajské správní radě, neboť se nemohli obrátit na krajský správní soud, dokud na základě své žádosti o nápravu neobdrželi rozhodnutí, proti kterému by se mohli odvolat. Řízení skončilo rozhodnutím Nejvyššího správního soudu z dubna 2000 a trvalo tudíž přes sedm let. V rámci řízení před krajskou správní radou došlo k průtahům, pro něž Soud nenašel dostatečné vysvětlení.

*Závěr:* porušení (čtrnáct hlasů proti třem).

*ii) Absence ústního jednání:* Pokud šlo o námitku stěžovatelů, že jim bylo odepřeno ústní jednání, Soud podotkl, že jim nebylo odepřeno o ústní jednání požádat, byť posouzení jeho nezbytnosti bylo na soudech. Správní soudy požadavek zvážily a uvedly důvody, proč mu nevyhoví. Vzhledem k tomu, že stěžovatelé měli dostatek příležitostí předložit svá tvrzení písemně a reagovat na argumenty druhé strany, požadavku na spravedlivé řízení bylo učiněno zadost a k porušení článku 6 z důvodu absence ústního jednání nedošlo.

*Závěr:* nedošlo k porušení (jednomyslně).

***Von Maltzan a ostatní proti Německu [velký senát] – č. 71916/01, 71917/01 a 10260/02***  
Rozsudek ze dne 2. 3. 2005 [velký senát]

**Článek 6**

**Řízení před ústavním soudem**

**Článek 6-1**

**Přiměřená lhůta**

Délka řízení o ústavnosti zákona upravujícího náhrady za vyvlastnění v době komunistického režimu: *stížnost nepřijatelná*

*Skutkový stav* – Příklad se týká jednoho ze zásadních problémů, které vyvstaly po znovusjednocení Německa: náhrady náležící osobám, jejichž majetek byl vyvlastněn buď v sovětské okupační zóně v Německu po provedení pozemkové reformy v letech 1945 až 1949, anebo v NDR po roce 1949. Většinu stěžovatelů tvoří fyzické osoby, které jsou dědici původních vlastníků pozemků nebo budov vyvlastněných v rámci pozemkové reformy provedené v sovětské okupační zóně v letech 1945–1949. Dva ze stěžovatelů jsou právníckými osobami a rovněž vlastnili půdu, která byla v té době vyvlastněna. Po znovusjednocení Německa neúspěšně žádali příslušné úřady o restituci svých pozemků anebo budov. Tři ze stěžovatelů se rovněž obrátili na správní orgány se žádostí o rehabilitaci svých předků. Pět stěžovatelů jsou fyzické osoby, dědici vlastníků pozemků nebo budov, které byly vyvlastněny po roce 1949 na základě rozhodnutí úřadů NDR. Po znovusjednocení Německa požádaly o restituci svých pozemků anebo budov. Příslušné úřady žádost v souladu s platnou právní úpravou zamítly s odůvodněním, že třetí osoby, které majetek v mezidobí získaly, jej nabyly v dobré víře, anebo že restituce je prakticky neproveditelná. Jedenadvacet stěžovatelů podalo stížnost ke Spolkovému ústavnímu soudu a tvrdilo, že zákon o odškodnění a náhradách z roku 1994 je v rozporu s ústavou, neboť obecně stanoví nižší částky náhrad, než kolik činí aktuální tržní hodnota vyvlastněného nebo k navrácení určeného majetku. Spolkový ústavní soud jejich stížnost precedenčním rozsudkem ze dne 22. listopadu 2000 zamítl s poukazem na skutečnost, že vyplacení aktuální tržní hodnoty majetku není proveditelné s ohledem na finanční zdroje, které má stát k dispozici. Ústavní soud poté vydal tři další precedenční rozsudky týkající se zejména ústavnosti různých zákonů upravujících otázky vlastnictví a rehabilitace přijatých po znovusjednocení Německa.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1 Úmluvy: Řízení před Spolkovým ústavním soudem trvalo téměř pět let a pět měsíců. Šlo o jednu ze 42 stížností podaných ke Spolkovému ústavnímu soudu v souvislosti se zákonem o náhradách za vyvlastnění v době komunistického režimu, která nastolila zásadní otázky kritérií přijatých zákonodárcem po znovusjednocení Německa pro účely poskytování náhrad dědicům osob, jejichž majetek byl vyvlastněn v průběhu sovětské okupace nebo v době existence NDR. Příklad byl tedy značně složitý. Navíc nález, který měl být ve věci vydán, byl nálezem precedenčním a jeho význam přesahoval rámec jednotlivých stížností. Bylo tedy opodstatněné, že Spolkový ústavní soud řešil vždy současně případy týkající se podobných otázek, aby si o problematice mohl učinit ucelený názor, a to tím spíše, že byl jediným soudním orgánem, který se těmito případy zabýval. Je pravdou, že mnozí stěžovatelé již byli velmi pokročilého věku. Nicméně vzhledem k tomu, že výplata příslušného odškodnění a náhrad neměla v žádném případě

proběhnout dříve než v roce 2004, význam předmětu řízení nebyl natolik velký, že by z něho soudu vyplývala povinnost projednat věc jako mimořádně naléhavou. Ve světle těchto okolností a vzhledem k výjimečnému kontextu znovusjednocení Německa nebyla „přiměřená lhůta“ ve smyslu článku 6 odst. 1 překročena.

*Závěr:* stížnost nepřijatelná (zjevně neopodstatněná).

## **Waite a Kennedy proti Německu [velký senát] – č. 26083/94**

Rozsudek ze dne 18. 2. 1999 [velký senát]

### **Článek 6**

#### **Článek 6-1**

#### **Přístup k soudu**

Jurisdikční imunita mezinárodní organizace v pracovním sporu: *nedošlo k porušení*

*Skutkový stav* – Pan Richard Waite je britský občan, který se narodil v roce 1946 a žije v Griesheimu. Pan Terry Kennedy je také britský občan. Narodil se v roce 1950 a žije v Darmstadtu. Oba stěžovatelé byli jako zaměstnanci zahraničních společností dáni k dispozici Evropské kosmické agentuře (ESA) a měli pracovat v Evropském středisku vesmírných operací v Darmstadtu. Když jim nebyly prodlouženy pracovní smlouvy, zahájili proti ESA řízení u Pracovního soudu v Darmstadtu (*Arbeitsgericht*) a tvrdili, že podle německého zákona o krátkodobém zaměstnávání (*Arbeitnehmerüberlassungsgesetz*) získali postavení zaměstnanců ESA. ESA se v tomto řízení odvolávala na svoji jurisdikční imunitu ve smyslu článku XV odst. 2 Úmluvy o založení ESA a její přílohy č. 1. Pracovní soud prohlásil žaloby za nepřipustné, neboť podle jeho názoru ESA platně namítla svoji jurisdikční imunitu. Podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o soudech (*Gerichtsverfassungsgesetz*) požívají osoby jurisdikční imunity podle pravidel obecného mezinárodního práva nebo v souladu s mezinárodními dohodami či jinými právními normami. Odvolací pracovní soud ve Frankfurtu nad Mohanem (*Landesarbeitsgericht*) a Spolkový pracovní soud (*Bundesarbeitsgericht*) potvrdily, že jurisdikční imunita je překážkou zahájení soudního řízení. Spolkový ústavní soud (*Bundesverfassungsgericht*) odmítl ústavní stížnost stěžovatelů přijmout k projednání.

Stěžovatelé tvrdili, že jejich věc nebyla spravedlivě projednána soudem, pokud šlo o otázku, zda mezi nimi a ESA podle německého zákona o krátkodobém zaměstnávání existoval smluvní vztah. Namítali porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1: Soud znovu připomněl zásadu, že článek 6 odst. 1 zajišťuje každému právo vznést jakýkoli nárok týkající se jeho občanských práv nebo závazků u soudu či tribunálu. Uvedené ustanovení tímto způsobem zakotvuje „právo na soud“, přičemž právo na přístup k soudu, tedy právo zahájit před soudem občanskoprávní řízení, je jen jedním z jeho aspektů (*Golder proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 21. února 1975, série A č. 18). Soud poznamenal, že žaloba podaná stěžovateli proti ESA byla prohlášena za nepřipustnou a že řízení před německými pracovními soudy se soustředilo na otázku, zda ESA namítala na svoji jurisdikční imunitu oprávněně či nikoli. Soud měl za to, že důvody uznání imunity ESA předložené německými pracovními soudy nelze považovat za svévolné. Dále zkoumal, zda ve světle zásad vytyčených jeho vlastní judikaturou (*Fayed proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 21. září 1994, série A č. 294) byl přístup omezený na zkoumání předběžné otázky dostatečný k tomu, aby stěžovatelům zajistil „právo na soud“, a zejména pak zda bylo toto omezení nezbytné pro dosažení legitimního cíle a zda existoval vztah rozumné přiměřenosti mezi použitými prostředky a sledovaným cílem. Podle názoru Soudu sledovalo pravidlo jurisdikční imunity uplatněné německými soudy vůči ESA legitimní cíl. Soud v tomto ohledu poznamenal, že přiznání privilegií a imunity mezinárodním organizacím je základním prostředkem, jímž je zajišťováno řádné fungování

těchto organizací bez jednostranných zásahů jednotlivých vlád. Co se týče otázky přiměřenosti, dospěl Soud k názoru, že v případech, kdy státy vytvořily mezinárodní organizace za účelem navázání nebo posílení mezinárodní spolupráce v určitých oblastech činnosti a propůjčily těmto organizacím určité pravomoci a vybavily je imunitou, mohlo to mít určité dopady v oblasti ochrany základních práv. Bylo by však neslučitelné s účelem a předmětem Úmluvy, pokud by tím byly smluvní státy zcela zproštěny odpovědnosti podle Úmluvy ve vztahu k oblastem činnosti, pro něž byla ona pravomoc propůjčena. Podstatným faktorem pro rozhodnutí Soudu o tom, zda bylo udělení jurisdikční imunity ESA vůči pravomoci německých soudů přípustné, byla skutečnost, zda měli stěžovatelé k dispozici jiné přiměřené alternativy pro účinnou ochranu svých práv zakotvených v Úmluvě. Jelikož stěžovatelé tvrdili existenci zaměstnaneckého poměru k ESA, podle názoru Soudu se mohli a měli obrátit na Odvolací radu ESA, která je „na Agenturu nezávislá“, má pravomoc „projednávat spory vzniklé mezi Agenturou a jejím zaměstnancem související s jakýmkoli explicitním či implicitním rozhodnutím Agentury“ (článek 33.1 pracovního řádu ESA). Soud dále zkoumal, zda se zaměstnanci mohli domáhat náhrady od firem, které je zaměstnaly a následně dočasně přidělily ESA. Dospěl k závěru, že test přiměřenosti nelze použít takovým způsobem, že by mezinárodní organizace byla nucena podstoupit vnitrostátní soudní spor ohledně pracovních podmínek předepsaných vnitrostátním pracovním právem. Takový výklad článku 6 odst. 1 Úmluvy by bránil řádnému fungování mezinárodních organizací a směřoval by proti současnému trendu rozšiřování a posilování mezinárodní spolupráce. Vzhledem k těmto okolnostem Soud dospěl k názoru, že když německé soudy uznaly jurisdikční imunitu ESA, nepřekročily tím svůj prostor pro uvážení.

*Závěr:* nedošlo k porušení (jednomyslně).

**Z. a ostatní proti Spojenému království [velký senát] – č. 29392/95**  
Rozsudek ze dne 10. 5. 2001 [velký senát]

**Článek 6**

**Článek 6-1**

**Přístup k soudu**

Vyškrtnutí žalob z důvodu absence žalobního důvodu: *nedošlo k porušení*

*Skutkový stav* – Stěžovateli jsou čtyři sourozenci narození v rozmezí let 1982 až 1988. Rodina se poprvé dostala do péče sociálních pracovníků v roce 1987. V roce 1989 upozornili na situaci dětí policie, rodinný lékař, ředitel školy, kterou navštěvovaly, Národní společnost prevence násilí na dětech, sousedé a babička dětí. Bylo poukazováno zejména na nepořádek a nečistotu v dětských pokojích a na skutečnost, že dvě z dětí hledaly jídlo v popelnicích. V letech 1989 a 1990 se konalo několik schůzek sociálních pracovníků a v lednu 1991 se k případu konala porada, na níž byl učiněn závěr, že rodiče nezanedbávají děti úmyslně, a bylo rozhodnuto, že děti nebudou zapsány do Rejstříku ohrožených dětí. V roce 1992 se však matka dětí dotazovala, zda by nemohli být dva chlapičci dáni k adopci a poté požádala o umístění dětí do náhradní péče. Děti byly umístěny do urgentní pěstounské péče a zapsány do Rejstříku ohrožených dětí. Orgán místní samosprávy požádal o vydání příkazu k jejich svěření do péče, čemuž bylo vyhověno. Dětská psychiatrická zjistila, že tři nejstarší děti vykazují příznaky psychického narušení a konstatovala, že s tak závažným případem zanedbání a emočního zneužívání se dosud nesetkala. V roce 1993 zahájil úředně přidělený advokát proti orgánu místní samosprávy řízení o náhradu škody způsobené z nedbalosti anebo porušením zákonné povinnosti. Žaloba však byla vyškrtuta ze seznamu, neboť z ní nebyl patrný žalobní důvod. Rozhodnutí potvrdil Odvolací soud a další odvolání Sněmovna lordů zamítla, která došla k názoru, že proti orgánu místní samosprávy není podána žádná žaloba pro nedbalost nebo porušení zákonné povinnosti v souvislosti s výkonem jeho zákonných povinností v oblasti péče o děti. Výbor pro odškodňování obětí trestných činů (*Criminal Injuries Compensation Board*) poté přiznal stěžovatelům náhradu, neboť usoudil, že kromě zanedbání došlo též k určité fyzické a psychické újmě.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1: (a) *Použitelnost* – Na počátku řízení existoval skutečný a závažný spor o existenci práva, jehož se stěžovatelé dovolávali na základě vnitrostátního práva v oblasti odpovědnosti za nedbalost, jak dokládá skutečnost, že jim byla poskytnuta právní pomoc a připuštěno odvolání ke Sněmovně lordů. Rozhodnutím horní komory nebyl nárok stěžovatelů se zpětnou účinností zbaven své hájitelnosti. Stěžovatelé tedy měli podle vnitrostátního práva přinejmenším hájitelný nárok.

*Závěr:* Článek 6 se použije.

(b) *Odůvodněnost* – Stěžovatelům nebylo žádným praktickým způsobem bráněno vznést své nároky u vnitrostátních soudů, ani vůči nim nebyla uplatněna žádná procesní pravidla či promlčecí lhůty. Soud navíc nebyl přesvědčen, že by tyto nároky byly zamítnuty na základě nějakého vylučujícího pravidla nebo imunity, která by jim zabránila v přístupu k soudu. Rozhodnutím Sněmovny lordů byla sice věc skončena, aniž by bylo na základě důkazů rozhodnuto o skutkových otázkách, avšak pokud by jejich nárok neměl oporu v právu, dokazování by bylo nákladným a zdlouhavým procesem, který by nakonec stěžovatelům

nepřinesl žádnou nápravu. Nebyl důvod považovat proces vyškrtnutí, jímž se rozhoduje o existenci hájitelného žalobního důvodu, *per se* za porušení zásady přístupu k soudu. Soud nepřesvědčil ani argument, že rozhodnutí o vyškrtnutí bylo bez ohledu na své postavení ve vnitrostátním právu projevem faktické či praktické imunity, a to vzhledem ke své údajně povšechné či paušální povaze. K použitelnosti článku 6 nestačilo, že podle vnitrostátního práva bylo možno postavit neexistenci žalobního důvodu naroveň imunitě v tom smyslu, že stěžovateli neumožňovala podat žalobu pro daný typ újmy. Navíc nebylo možno tvrdit, že by Sněmovna lordů dospěla ke svému závěru bez pečlivého zvážení politických důvodů pro nebo proti vyslovení odpovědnosti orgánu místní samosprávy. Odůvodnění soudu ve věci *Osman proti Spojenému království* bylo založeno na výkladu práva v oblasti odpovědnosti za nedbalost, jenž musel být ve světle pozdějšího upřesnění vnitrostátními soudy revidován, a Soud byl přesvědčen, že právo odpovědnosti za nedbalost po tomto judikатурním vývoji zahrnovalo kritérium spravedlivosti a přiměřenosti jako podstatnou součást povinnosti jednat s řádnou péčí a že rozhodnutí v posuzované věci nenasvědčovalo existenci imunity. Skutečnost, že stěžovatelé nemohli podat žalobu proti orgánu místní samosprávy, nevyplývala z imunity nýbrž z příslušných zásad vnitrostátního práva, jimiž se řídilo věcné právo podat žalobu. Nároky stěžovatelů byly řádně a spravedlivě projednány ve světle příslušných vnitrostátních právních zásad, a jakmile Sněmovna lordů rozhodla o sporných právních otázkách, stěžovatelé již nemohli tvrdit, že mají podle článku 6 nárok na projednání skutkových otázek. K odepření práva na přístup k soudu tedy nedošlo. Stěžovatelé měli nicméně pravdu, když tvrdili, že mezera ve vnitrostátním právu vyvolává otázku z hlediska Úmluvy, avšak jednalo se o otázku na poli článku 13, nikoli článku 6.

*Závěr:* nedošlo k porušení (dvanáct hlasů proti pěti).



**Zielinski, Pradal a Gonzalez a ostatní proti Francii [velký senát] – č. 24846/94, 34165/96 a 34173/96**

**Rozsudek ze dne 28. 10. 1999 [velký senát]**

## **Článek 6**

### **Článek 6-1**

#### **Spravedlivé řízení**

Legislativní zásah ve prospěch státních orgánů v průběhu řízení, jehož byly tyto orgány účastníky: *porušení*

*Skutkový stav* – V roce 1953 podepsali zástupci Správy sociálního zabezpečení štrasburského regionu se zástupci odborové organizace dohodu, podle níž měl být zaměstnancům úřadů sociálního zabezpečení v tomto regionu vyplácen „příplatek za zvláštní obtížnost“ (*indemnité de difficultés particulières* – „IDP“). Důvodem byla skutečnost, že aplikace místního práva byla mimořádně složitá. Příplatek byl stanoven jako dvanáctinásobek hodnoty jednoho platového „bodu“ určené celostátní smlouvou platnou pro veškeré zaměstnance v oblasti sociálního zabezpečení. V roce 1974 orgány Správy sociálního zabezpečení jednostranně snížily IDP na 3,95 bodu a tento příplatek již nebyl zohledňován pro účely výpočtu každoroční vánoční prémie (*treizième mois*), na kterou měli zaměstnanci nárok podle celostátní kolektivní smlouvy. V roce 1988 se však některé úřady sociálního zabezpečení rozhodly IDP do základu pro výpočet roční prémie započítávat, a to pět let zpětně. Instituce vykonávající dozor nad těmito orgány veřejné správy však zrušila rozhodnutí, jimiž byl povolen převod finančních prostředků potřebných pro vyplacení příslušných částek zaměstnancům. Mnozí zaměstnanci dotčených úřadů podali žaloby k pracovním soudům a domáhali se jednak, aby jim byl IDP zpětně doplacen, jednak aby byl tento příplatek v budoucnu vypočítáván na základě dvanácti bodů, jak bylo sjednáno ve smlouvě; různé soudy o těchto žádostech rozhodly různě, některé ve prospěch zaměstnanců, jiné ve prospěch státních orgánů. Odvolací soud, jemuž kasační soud vrátil všechny případy k novému projednání poté, co zrušil rozhodnutí o odvolání ve prospěch zaměstnanců, rozhodl opět v jejich prospěch. První a druhý stěžovatel mezitím podali v téže věci žalobu k pracovnímu soudu; ten jejich návrhu vyhověl a na základě odvolání podaného zástupcem prefekta toto rozhodnutí potvrdil odvolací soud. Vládní novelou zákona č. 94-43 ze dne 18. ledna 1994 však byla výše IDP se zpětnou účinností od 1. prosince 1983 stanovena na 3,95násobek hodnotového bodu. V souladu s touto novelou pak Kasační soud změnil rozsudky odvolacího soudu vydané ve prospěch stěžovatelů tak, že základ pro výpočet příslušných částek snížil z dvanáctinásobku na 3,95násobek bodu. Ostatní stěžovatelé podali k pracovnímu soudu obdobný návrh, jemuž tento soud vyhověl. Na základě odvolání státních orgánů pak odvolací soud rozhodl podle zákona č. 94-43 v neprospěch stěžovatelů. Následná dovolání byla Kasačním soudem prohlášena za nepřipustná.

*Právní posouzení* – článek 6 odst. 1: Zákonodárci v zásadě nic nebránilo přijmout nová retroaktivní ustanovení v oblasti občanského práva, jimiž by upravil práva vyplývající ze stávajících právních předpisů. Zásada právního státu a pojem spravedlivého řízení zakotvené v článku 6 však vylučují jakýkoli zásah zákonodárce do výkonu spravedlnosti mající za cíl ovlivnit soudní rozhodnutí v určitém sporu, pokud k takovému zásahu neexistují mimořádně závažné důvody v obecném zájmu. V posuzované věci zákon č. 94-43 stanovil z konečnou

platností podmínky pro řešení sporu probíhajícího u obecných soudů, a to se zpětnou účinností. Zákon byl navíc přijat v době, kdy odvolací soudy již rozhodly ve prospěch zaměstnanců, včetně stěžovatelů. Vládou předložená novela jednoduše podpořila stanovisko zastávané v průběhu řízení státními orgány. Existence protichůdných soudních rozhodnutí v žádném případě neospravedlňovala legislativní zásah do dosud probíhajícího řízení. Podobné rozpory jsou nevyhnutelným důsledkem fungování každého soudního systému, který je podobně jako ten francouzský založen na soustavě nalézacích a odvolacích soudů vykonávajících pravomoc ve svém územním obvodu. Vzhledem k tomu, že role Kasačního soudu spočívá právě v řešení rozporů mezi rozsudky soudů nižší instance, nebylo možno odhadnout, jaké by bylo jeho rozhodnutí, pokud by nedošlo k předmětnému legislativnímu zásahu. Okolnosti případu neumožňovaly tvrdit, že zásah zákonodárce byl předvídatelný, o nic více, než nakolik mohly potvrzovat argument, že původní záměr byl zmařen, vzhledem k tomu, že spor se týkal plnění smlouvy, jež byla předepsaným postupem projednána a uzavřena příslušnými zaměstnavateli a odborovými organizacemi. Finanční riziko, na něž poukazovala vláda, nedávalo zákonodárci právo vstoupit za účelem vyřešení sporu do role smluvních stran kolektivní smlouvy i soudů. Vláda konečně argumentovala, že spor nevznikl mezi stěžovateli a státem, neboť regionální orgány sociálního zabezpečení jsou subjekty soukromého práva. Tyto orgány však plní úkoly veřejné služby a podléhají doзору ministra odpovědného za sociální zabezpečení i Ministerstva financí a hospodářství. Zástupci státu se vždy účastnili řízení mezi stěžovateli a těmito orgány jako jeho vedlejší účastníci. Francouzský systém se svými orgány, které zajišťovaly veřejnou službu, byly nadány zvláštními pravomocemi a podléhaly doзору ministerstev, v každém případě ilustroval zvláštní roli a povinnosti členských států ve vztahu k sociálnímu zabezpečení svých obyvatel. Závěr, že k zásahu zákonodárce v projednávané věci došlo v době probíhajícího soudního řízení, jehož byl stát účastníkem, byl tedy nevyhnutelný.

*Závěr: porušení (jednomyslně).*